

УДК 351:658.117.31:332.87

Bizonych Dmytro Volodymyrovych

Candidate of technical sciences, Director of «Etalontechservice» LLC,

Kharkiv, Ukraine

ORCID ID : 0000-0002-0155-7615

NORMATIVE AND LEGAL BASES OF STATE REGULATION OF HOUSING AND COMMUNAL MANAGEMENT

Abstract. The article analyzes the main programs in the field of reforming the housing and communal services of Ukraine, which form the basis of regulatory mechanisms of state administration in housing. An attempt is made to establish their effectiveness in improving public administration in the housing and communal sphere, the main reasons for the ineffectiveness of such programs in the context of implementation on the basis of comparative analysis. It is assumed that the main problematic aspect is the separation of the proposed reforms from the general reforms of public administration in the country. The study of the housing sector in the context of crisis management allows us to make assumptions about the ineffectiveness of instruments and mechanisms of state regulation. One of the basic are regulatory mechanisms. Among the means of legal regulation should be noted National programs, on the basis of which throughout the independence of Ukraine carried out state regulation of housing, so they also indicate the effectiveness or inefficiency of public policy in housing and communal services, based on them formed relevant regional and municipal programs. They reflect the state policy in the industry and form the conditions for the introduction of other instruments of state intervention, determine the "rules of the game" in the market of housing and communal services and others. The real state of functioning of housing and communal services, its further development or on the contrary - strengthening of the crisis phenomena depends on it.

Thus, although the mechanisms for their implementation were well-founded, at the same time they proved difficult to implement due to the lack of an adequate funding system at both national and local levels. Therefore, the article focuses on the consideration of housing development programs at the local level, analyzes the main elements of these programs, the study is related to the analysis of foreign experience, which outlined the elements of the housing reform model in France, Germany and other European countries, its' ability to be adopted in Ukraine.

Key words: public administration of housing and communal services, housing and communal services, normative-legal mechanisms, legislation in the field of housing and communal services, housing and communal services reform.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Аналіз стану житлово-комунального господарства України в пострадянський період свідчить про наявність системної кризи в галузі, яка має свої особливості та характеристики, що було висвітлено в попередніх статтях. Дослідження галузі ЖКГ в контексті антикризового менеджменту дозволяє робити припущення про неефективність інструментів та механізмів державного регулювання. Одними з базових є нормативно-правові механізми. Вони відображають державну політику в галузі та формують умови запровадження інших інструментів державного втручання, визначають «правила гри» на ринку житлово-комунальних послуг та ін. Від цього залежить реальний стан функціонування житлово-комунальної сфери, її подальший розвиток або навпаки – посилення кризових явищ.

Серед засобів нормативно-правового регулювання слід відзначити Загальнодержавні програми, на основі яких увесь період незалежності України здійснювалося державне регулювання ЖКГ, тому вони також свідчать про ефективність або неефективність державної політики в розвитку житлово-комунального комплексу країни, на їх основі формувались відповідні

регіональні та муніципальні програми. Таким чином, необхідним є аналіз програм реформування ЖКГ в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. В ході виконання аналізу основних нормативно-правових актів було приділено увагу Законам України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки» [5], «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2008-2012 роки» [10], «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки» [6] та ін. Серед науковців, які вивчали питання ефективності реформування житлово-комунальної сфери виділяються роботи Барабаш Т.О. [1], Буханевич О.М. [2], Димченко О. В. [4], Латишевої В.В. [8], Стеценко А.А. [14], Фурман Р. С. [16] та ін.. Але питання реформування ЖКГ не втрачає свою актуальність і пов'язано з подальшими реформами державного управління в країні та децентралізацією, на основі чого якісно змінено напрями та методи реформ у зазначеній галузі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) проаналізувати основні програми реформування ЖКГ у пострадянський період з метою визначення їх ефективності та системності в контексті публічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Проблемою реформування ЖКГ в Україні переймалися протягом усіх років незалежності. Найпершим нормативно-правовим актом, в якому було вперше порушено питання саме необхідності проведення реформи ЖКГ можна вважати Указ Президента України «Про прискорення реформування житлово-комунального господарства» від 19 жовтня 1999 року №1351/99 [15]. Основними напрямками реформування були визначені три: посилення подальших процесів демонополізації та запровадження конкурентних засад в галузь; поліпшення системи управління

на основі подальшої реструктуризації підприємств та запровадження договірних відносин між споживачами і виробниками послуг; реформування системи фінансування ЖКГ.

Для реалізації цих трьох напрямів реформування було визначено різноманітні завдання, наприклад, було запроваджено з 1 січня 2000 року конкурсні засади для підприємств різних форм власності в сфері надання житлово-комунальних послуг, порушено питання дотримання прав споживачів та сертифікації приладів обліку на основні житлово-комунальні послуги тощо. Частково ці завдання були реалізовані, водночас, не вирішено проблему комплексного реформування ЖКГ.

Цей акт можна вважати таким, що порушив питання проведення реформи та визначив основні напрями діяльності держави та державної політики в галузі, в його продовження було прийнято Розпорядження КМУ від 17 січня 2000 року №30-р «Про затвердження переліку проектів нормативно-правових актів, що підлягають розробленню з метою реалізації Основних напрямів прискорення реформування» [13]. Серед таких нормативно-правових актів визначалися Закони України «Про питну воду», «Про похоронну справу», «Про об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, товариства власників житла», зазначалася необхідність внесення змін до існуючого законодавства, до проектів Постанов КМУ були віднесені такі: «Про правила утримання житлових будинків та прибудинкових територій», «Про порядок відшкодування підприємствам міського електротранспорту втрат, зумовлених обслуговуванням пільгових категорій громадян», «Про джерела та механізм фінансування оновлення основних фондів та розвитку мереж міського електротранспорту», які врешті-решт або не були прийняті, або були видозмінені і прийняті значно пізніше [13].

Наступним документом стала Постанова КМУ від 14 лютого 2002 року №139 «Про схвалення Програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2002-2005 роки і на період до 2010 року», основною метою якої стало «підвищення ефективності та

надійності функціонування житлово-комунальних систем життєзабезпечення на населення, поліпшення якості житлово-комунальних послуг зі зниженням нераціональних витрат» [9]. Визначені програмою завдання насправді виявилися достатньо складними для реалізації, тому її також можна вважати не реалізованою.

Надалі було розроблено три Загальнодержавних програми реформування ЖКГ: Закон «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки» від 24 червня 2004 року [5], проект закону «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2008-2012 роки» [10], закон «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки» № 1869-IV [6].

В таблиці 1 показано визначення мети кожного з програмних документів, її ефективність та результативність, та коротко вказані основні причини, чому програму не було реалізовано або чому вона була неефективна.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика програм з реформування ЖКГ

Назва документу	Мета програми	Досягнуто/ не досягнуто	Основні причини
Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки»	Мета Програми полягає у визначенні засад реалізації державної політики реформування житлово-комунального господарства, здійснення заходів щодо підвищення ефективності та надійності його функціонування, забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і	Мету не досягнуто, заходи та завдання не реалізовані повною мірою, деякі із визначених завдань – реалізовані частково, тому в цілому	Неефективність координаційної системи управління; недостатність фінансування;

	господарського комплексу в житлово-комунальних послугах відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів.	Програму не реалізовано	
«Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2008-2012 роки»	Метою реформування ЖКГ є створення ефективної моделі забезпечення населення доступним, високоякісним і комфортним житлом та здійснення його обслуговування з урахуванням потреб і можливостей людини, що гарантуватиме надійність та високу якість послуг з тепло-, водопостачання, водовідведення і обслуговування житла за умови економічно обґрунтованої вартості таких послуг.	-	Не було прийнято
Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки»	Мета Програми полягає у визначенні засад реалізації державної політики реформування житлово-комунального господарства, здійснення заходів щодо підвищення ефективності та надійності його функціонування, забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в	Мету не досягнуто, заходи не реалізовані	Брак фінансування, відсутність фінансових ресурсів у визначеній необхідній кількості на муніципальному рівні, збитковість

	житлово-комунальних послугах відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів.		підприємств ЖКГ
--	--	--	--------------------

Складено автором особисто на основі джерел [5;6;10]

У відповідності до першої із зазначених програм передбачалося, що реформування ЖКГ буде реалізуватися шляхом формування ринку житла, запровадження недискримінаційних економічних відносин між суб'єктами ринку та державою з поступовим обмеженням функцій держави та посиленням її впливу на формування ринкової інфраструктури. Ці заходи повинні були ґрунтуватися на прозорій тарифній політиці та політиці у сфері розвитку внутрішнього ринку; на запровадженні ефективної антимонопольної політики, нових інституцій та механізмів на ринку житла і житлово-комунальних послуг, які б сприяли розвитку ринкових відносин та вільної конкуренції, а також враховувати інноваційну, інвестиційну активність господарювання та сприяти запровадженню енергозберігаючих технологій та енергоефективності галузі в цілому.

У Програмі було визначено, що така економічна модель розвитку ЖКГ може бути реалізована за допомогою таких заходів, як формування державної житлової політики; утримання будинків, споруд і прибудинкових територій, у тому числі проведення реконструкції застарілого житлового фонду; надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення; виробництва та постачання теплоенергії та надання послуг з централізованого опалення, у тому числі з використанням альтернативних джерел енергії та видів палива; ремонту приміщень та будинків, благоустрою населених пунктів та міського електротранспорту.

Передбачалося, що Програма буде реалізовуватися у два етапи: протягом 2004- 2006 років та протягом 2007- 2010 років. При визначенні ефективності реалізації програми відіграє ключову роль обсяги її фінансування: вартість виконання заходів Програми, враховуючи усі джерела - 34 млрд. 813 млн.

грн., з них за рахунок держбюджету - 3 млрд. 513 млн. гривень [5]. Відповідно до цього нормативно-правового акту визначалися напрями реалізації та обсяги фінансування, що відображено в таблиці 2. [11]

Таблиця 2

**Напрями реалізації Програми та обсяги її фінансового забезпечення
(у млн. гривень)**

Напря́м	2004-2010 роки				
	Усього	У тому числі за рахунок			
		Держбюд жет	Місцевий бюджет	Кошти підприєм ств ЖКГ	Інші джерела (міжнародна технічна допомога, гранти, кредити тощо)
Організація ефективного управління у сфері виробництва і надання житлово-комунальних послуг	14	-	7	7	-
Поглиблення демонополізації ЖКГ, створення конкурентного середовища на ринку житлово-комунальних послуг	14	-	7	7	-
Забезпечення беззбиткового функціонування підприємств ЖКГ	4929	-	2080	2849	-
Технічне переоснащення ЖКГ, всього:	29828	3485	10498	7362	8483
Нормативно-правове та науково-технічне забезпечення Програми	28	28	-	-	-
Разом	34813	3513	12592	10225	8483

Складено автором на основі джерела [11]

Відповідно до цих показників ми можемо бачити, що кошти держбюджету залучалися тільки на два напрями: технічне переоснащення ЖКГ (що також має декілька складових) і нормативно-правове та науково-технічне забезпечення, при цьому кількість фінансів, що були виділені з державного бюджету, склала тільки десяту частину від загальної частини коштів на усі заходи та напрями.

Також, як зазначається у звіті, фінансування з ресурсу «Кошти підприємств ЖКГ» здійснювалося без врахування їх фінансово-економічного стану, оскільки, за матеріалами Держкомстату та Мінжитлокомунгоспу, більша частина цих підприємств у 2004 році працювала збитково, що свідчить про те, що заходи, які фінансувалися з цих ресурсів, не були впроваджені [11].

В програмі зазначалося, що її виконання повинно було зменшити знос основних фондів у ЖКГ та витрати в процесі формування та надання житлово-комунальних послуг; налагодити сталу та ефективну роботу підприємств ЖКГ; поліпшити якість житлово-комунального обслуговування населення.

У зазначеному нормативно-правовому акті було визначено, що контроль за її виконанням покладається на центральний орган виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів АР Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські держадміністрації, органи місцевого самоврядування в межах їх компетенції, а також на Міжвідомчу комісію з реалізації реформи ЖКГ. На яку також покладалися питання координації та взаємодії міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств тощо. Водночас, ці повноваження Міжвідомчої комісії йшли у супереччю вимогам статей 8 та 13 Закону України «Про державні цільові програми», оскільки безпосередній контроль за виконанням програм здійснюється її державними замовниками [7; 11].

Таким чином, Міжвідомчій комісії надали невластиві повноваження щодо контрольних функцій та коригування завдань, які належать до сфери компетенції інших органів державної влади.

Крім того, за даними Рахункової палати було встановлено, що протягом 2005-2007 років Міжвідомча комісія не збиралася та не проводила засідань жодного разу, у 2008 році відбулося лише два засідання [11].

Таким чином, при формуванні цієї управлінської структури та визначенні її повноважень, насправді не було визначено умов її функціонування, тому її діяльність має більш формальний характер, що свідчить про відсутність результативності та контролю виконання зазначеної Програми. В цілому, ця Міжвідомча комісія з реалізації реформи ЖКГ не мала належного впливу на реформування житлово-комунальної сфери.

В проекті Закону України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2008-2012 роки» основна увага зосереджена на розвитку відносин між постачальниками та споживачами житлово-комунальних послуг, що визначало зміст реформи [10].

Це обумовило зміст завдань, які було покладено в основу реформування і які полягали в узгодженні економічних інтересів всіх задіяних суб'єктів та створення належних умов для ведення підприємницької діяльності в цій сфері; створенні умов для можливості вирішення проблем із житлом для громадян України; наближення інфраструктури ЖКГ до потреб мешканців; підвищення ефективності житлово-комунальних послуг і формування прозорої цінової політики на тарифи в ЖКГ, стимулювання енергоефективності та енергозбереження; підвищення енергоефективності будинків, перехід до раціональної економіки та економного витрачання енергоресурсів, мінімізація екологічних ризиків та ін. Було також визначено, що реформування повинно проводитися до вимог світових стандартів ринку житла тощо. Тобто така економічна модель розвитку ЖКГ обґрунтовує запровадження оптимальних для суспільства і держави економічних відносин на основі ринкових методів

діяльності, стимулювання енергоефективності, а також наближенні тарифної, інвестиційної, науково-технічної, зовнішньоекономічної та екологічної політик до світових стандартів [1, с.7].

Зазначений документ залишився проектом, оскільки було прийнято попередній Закон України в новій редакції – Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки» [6]. Мета цього документу дублює мету попередньої Програми, і також ми можемо зробити висновки, що вона не була досягнута з тих же причин, що й Програма 2004-2010 років.

Аналіз фінансових ресурсів на реалізацію зазначених програм свідчить про недофінансування заходів реформування.

Як зазначає Матчук В., обсяг виділених коштів не співпадав із затвердженими обсягами фінансування Програми 2009-2014 роки: наприклад, замість майже 6 млрд. в державному бюджеті на 2011 рік було передбачено лише 4,9 млрд грн, при чому реально виділено тільки 3,7 млрд грн. [3]

Тому проблемним виявилось також питання визначення обсягів фінансування та оцінки реальної здатності забезпечити фінансовими ресурсами завдання реформи [2, с.5-6].

Як зазначається в інформаційно-аналітичному дослідженні, наприклад, на Комплексну державну програму енергозбереження України було розподілено менше 0,1% загального обсягу фінансування, фактично видатки у розмірі 1,33 млн грн в 2010 році та 2,44 млн грн в 2011 році не могли значно вплинути на ситуацію щодо енергозбереження, оскільки загальна потреба в коштах була визначена понад 5 млрд грн (згідно з Комплексною державною програмою енергозбереження України) [3].

Тому деякі експерти з реформування ЖКГ зазначають, що насправді це просто перерозподіл бюджетних коштів з використанням непрозорих та корупційних схем, оскільки реформа ЖКГ «повинна призводити до якісних змін відносин між сторонами, до скорочення витрат з державного бюджету за рахунок розвитку галузі, за рахунок залучення в галузь ЖКГ коштів

споживачів та приватних інвесторів, що в свою чергу потребує створення реальної конкуренції на ринку надавачів комунальних послуг» [3].

Слід додати, що на основі зазначеного законодавства формувалися відповідні програми на регіональному та муніципальному рівні, але зважаючи на ефективність зазначених заходів на всеукраїнському рівні, очевидно, що й на нижчих рівнях їх ефективність була низькою, тому ми не приділяємо окремої уваги програмам реформування ЖКГ на регіональному рівні або на рівні міста, села чи селища.

Тільки з початком процесів децентралізації з 2014 року нарешті вдалося якісно змінити підходи до управління ЖКГ на місцевому рівні. Управління житлово-комунальною сферою є одним із пріоритетних питань на рівні об'єднаних територіальних громад. На разі в результаті першого етапу децентралізації вдалося впровадити процедуру фінансування бюджетних програм на основі принципів прозорості, підзвітності, раціональності та ін. Бюджетні програми передбачають відповідального виконавця, тобто основного розпорядника бюджетних коштів, на якого покладаються функції з координації програмних заходів, що об'єднані спільною метою і спрямовані на досягнення визначеного результату та очікувань.

Відповідальний виконавець діє за погодженням фінансового органу муніципального управління, в процесі реалізації бюджетних програм контролює цільове й ефективне використання бюджетних коштів протягом терміну дії відповідної бюджетної програми.

На муніципальному рівні бюджетні програми затверджуються щорічно виключно в межах наявних бюджетних ресурсів. Основними чинниками для планування бюджетної програми є обґрунтування мети діяльності розпорядника коштів для подальшого уникнення дублювання напрямів діяльності декількох установ. Деякі бюджетні програми також можуть поділятися на підпрограми, що найчастіше робиться для комплексного охоплення різних заходів в контексті однієї бюджетної програми і деталізації таких заходів. Основною вимогою є те, що усі підпрограми повинні бути

спрямовані на вирішення спільної мети програми. Такий поділ також дозволяє використовувати інструменти більш ефективної оцінки кожного із визначених заходів і ґрунтуються на кількісних та якісних показниках, які визначають результат реалізації бюджетної програми, рівень досягнення поставленої мети та виконання основних завдань. Перелік заходів визначається головними розпорядниками до кожної бюджетної програми.

Такий підхід дозволив якісно змінити процес прийняття та реалізації програм з управління ЖКГ, оскільки на усіх етапах бюджетного процесу, починаючи від розробки бюджетної програми і завершуючи звітністю щодо її реалізації, проводиться оцінка ефективності визначених заходів. Міністерство фінансів України визначило організаційно-методологічні засади оцінки ефективності бюджетних програм.

В розробці та реалізації програм та підвищенні ефективності управління в бюджетній сфері місцевого самоврядування ключову роль відіграє важлива інституція – Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР), на який покладається питання Державної стратегії регіонального розвитку, регіональних стратегій розвитку, а також фінансування проектів ОТГ. Кошти ДФРР спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку. Наприклад, на реалізацію таких інвестиційних програм і проектів, метою яких є розвиток спортивної інфраструктури та енергоефективності державних і комунальних навчальних і медичних закладів, на кожен з них передбачається не менше 10% коштів ДФРР.

Слід підкреслити, що кошти ДФРР використовуються в основному на ті проекти, які мають стратегічне значення, створюють інфраструктуру, що стосується формування доданої вартості, капіталізації земель, зростання доходів домогосподарств тощо.

В більшості ОТГ було прийнято відповідні програми розвитку та фінансування ЖКГ. Об'єднуючим чинником є те, що в усіх ОТГ питання житлово-комунального господарства є пріоритетним, а підвищення

ефективності управління в сфері ЖКГ на місцевому рівні повинно значно удосконалити функціонування місцевої інфраструктури.

Як правило, метою таких програм визначається створення відповідного комунального підприємства та забезпечення його стабільної та якісної роботи з надання житлово-комунальних послуг населенню ОТГ, підтримка та розвиток ЖКГ громади [12].

Кошти, отримані в результаті надання житлово-комунальних послуг, витрачаються на оплату різноманітних податків та зборів, закупівлю матеріалів для ремонту або будівництва, усунення наслідків стихійних явищ, підготовки до осінньо-зимового періоду, закупівлю спецтехніки, благоустрою території, розбудови транспортної інфраструктури, ремонту доріг та ін.

Фінансове забезпечення відбувається з місцевого бюджету на основі внесків у статутний капітал суб'єктів господарювання за рахунок коштів бюджету розвитку; а також – з поточних трансфертів підприємствам (установам, організаціям) для покращення фінансового стану за рахунок коштів загального фонду [12].

Головний розпорядник коштів (виконком місцевої ради) в межах своїх повноважень здійснює оцінку ефективності програми, що передбачає заходи з моніторингу, аналізу та контролю за цільовим та ефективним використанням бюджету.

Контроль за виконанням таких програм здійснює, як правило, виконком сільради або селищної ради, і постійні профільні депутатські комісії сільської ради, а також громадськість [12].

Водночас, при реформуванні місцевого самоврядування та розвитку ЖКГ на місцевому рівні, на нашу думку, слід більше уваги приділяти зарубіжному досвіду.

Як зазначає в своєму дослідженні Димченко О.В., розробка та впровадження програм в різних країнах світу ґрунтуються на комплексному підході, узгодженні з програмами розвитку інших галузей, урахуванні можливих економічних і соціальних ефектів. Наприклад, в таких країнах, як

Польща, Естонія, Латвія, Угорщина політика модернізації ЖКГ ґрунтувалася на залученні приватного сектора в якості інвестора зі створенням взаємовигідних умов для усіх зацікавлених сторін (для цього відбулося формування житлових товариств або асоціацій житлових товариств). Угорщина вважається є лідером із запровадження інновацій в сфері ЖКГ. В Німеччині провідним напрямом стали програми модернізації ЖКГ на основі комплексного підходу в їх реалізації, забезпечення балансу між державними та приватними інтересами [14]. Соціальний та економічний ефект від управління ЖКГ ґрунтується на значних коштах федерального бюджету та кредитуванні, запровадженні різноманітних інформаційних заходів та пілотних проєктів.

Франція використала схему реформування ЖКГ, складові якої коротко відображено на рис.2.

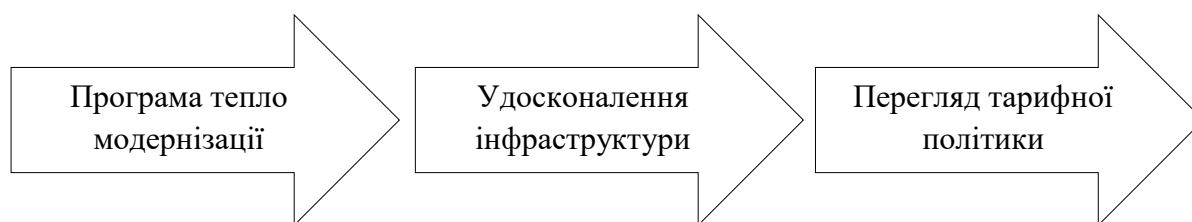

Рис.1. Складові реформування ЖКГ Франції

Складено автором на основі джерела [4, с.89-94]

Але при вивченні таких моделей управління розвитком ЖКГ, слід зважати, що в українських реаліях вкрай складно залучати інвестора на основі довгострокового кредитування й фінансування, який зголоситься чекати як мінімум 10-15 років на отримання своїх інвестицій. Тобто в країнах ЄС процес розвитку ЖКГ та інвестиційної діяльності в цій сфері є постійним: інвестор поступово залучає кошти, оновлює фонди, і зрештою отримує прибуток. Таким чином, державою гарантуються умови для довгострокового бізнесу, де

5-7% прибутку складають непоганий результат [15]. Але в Україні така модель має суттєві недоліки через те, що пов'язана з необхідністю брати до уваги платоспроможність наших громадян, оскільки для кінцевих споживачів збільшення тарифів завжди є достатньо проблемним питанням [8, с.14]. Тому прийнятним методом було б залучення приватних інвесторів на основі державно-приватного довгострокового співробітництва.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Аналіз Програм дозволяє також припускати, що вони повинні були бути логічним продовженням попереднього нормативного акту, зважаючи на ті здобутки, які були досягнуті в ході реалізації попередньої програми. Це було б дотриманням принципу плановірності та закономірності і державна політика мала б комплексний та завершений характер. Але в кожному наступному документі наявний опис проблемної ситуації в галузі, що свідчить про неефективність попередніх заходів державної політики, наприклад, в Програмі 2009-2014 років йдеться про те, що «серйозних позитивних зрушень у цій сфері досі не відбулося, ситуація продовжує ускладнюватися, відсутні позитивні зміни у становленні ринкових засад господарювання, неефективність реформування галузі призвела до критичного стану основних фондів підприємств ЖКГ нестача власних і бюджетних фінансових ресурсів, їх неефективне розміщення, відсутність дієвого механізму залучення позабюджетних коштів не сприяють вирішенню завдань технічного переоснащення комунальних підприємств та розвитку комунальної інфраструктури тощо» [6].

Водночас, прийняття проаналізованих програм все ж таки поступово зрушувало проблему реформування ЖКГ. За період їх дії були прийняті ряд інших Законів в галузі ЖКГ: Закони України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг», «Про державно-приватне партнерство», «Про житлово-комунальні послуги», «Про концесії», «Про питну воду та

водопостачання» та низка інших законів. Втім, основне питання все ж таки стосується не кількості, а їх якості та ефективності визначених в них заходів.

Суттєво змінити зміст програм дозволили процеси децентралізації державної влади та розвиток місцевого самоврядування, програми місцевого значення виявилися набагато ефективніші, оскільки ґрунтуються на інших механізмах управління – проектних та залучають активно кошти ДФРР, в них бюджети чітко окреслені та визначено головного розпорядника бюджетних коштів, що вже само по собі наповнює їх більш якісним змістом, сприяє наближенню до європейських реформ в сфері ЖКГ.

References:

1. Barabash T.O. Pravove reguluvannya gospodars'kikh vidnosin u sferi zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva / T.O. Barabash // Avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk (12.00.04 – gospodars'ke pravo; gospodars'ko-protseual'ne pravo). – Kh.: Nats. un-t «Yuridichna akad. Ukr. im. Ya. Mudrogo», 2012. – 19s.

2. Bukhanevich O.M. Administrativno-pravove zabezpechennya zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva v Ukraïni / O.M. Bukhanevich // Avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk (12.00.07 – administrativne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo). – K.: Nats. un-t bioresursiv ta prirodo-koristuvannya Ukraïni, 2009. – 23s.

3. Byudzhetna shibenitsya ukraïns'kogo ZhKG. Informatsiino-analitichnii material vid 26.07.2012 / Internet resurs «Ukraïna komunal'na: golovnii ekspert zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva Ukraïni» // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu: <http://jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/bjudzhetna-shibenicia-ukrajinskogo-zhkg-28568>

4. Dimchenko O. V. Zhitlovo-komunal'ne gospodarstvo v reformatsiinomu protsesi: analiz, proektuvannya, upravlinnya: monografiya / O. V. Dimchenko; Khark. nats. akad. mis'k. gosp-va. – Kh.: KhNAMG, 2009. – 356 s.

5. Zakon Ukraïni «Pro Zagal'noderzhavnu programu reformuvannya i rozvitku zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva na 2004-2010 roki» vid 24 chervnya

2004 roku №№ 1869-IV // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1869-15#Text>

6. Zakon Ukraïni «Pro Zagal'noderzhavnu programu reformuvannya i rozvitku zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva na 2009-2014 roki» vid 24 chervnya 2004 roku №№ 1869-IV // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1869-15#Text>

7. Zakon Ukraïni «Pro derzhavni tsil'ovi programi» vid 18 bereznya 2004 roku №1621/ IV // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>

8. Latisheva V.V. Pravove reguluvannya rozvitku zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva yak sotsial'noiï sferi sela v Ukraïni / V.V. Latisheva // Avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk (12.00.06 – zemel'ne pravo; agrarne pravo; ekologichne pravo; prirodoresursne pravo). – K.: NAN Ukr. In-t derzhavi i prava im. V.M. Korets'kogo, 2013. – 17 s.

9. Postanova KМУ «Pro skhvalennya Programi reformuvannya i rozvitku zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva na 2002-2005 roki i na period do 2010 roku» vid 14 lyutogo 2002 roku №139 // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/139-2002-%D0%BF#Text>

10. Proekt Zakonu Ukraïni «Pro Zagal'noderzhavnu programu reformuvannya i rozvitku zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva na 2008-2012 roki» vid 4 lyutogo 2009 roku № 909-VI // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/909-17>

11. Pro rezul'tati perevirki vikoristannya koshtiv derzhavnogo byudzhetu, peredbachenikh Ministerstvu z pitan' zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva Ukraïni na zagal'noderzhavnu programu reformuvannya i rozvitku zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva. Rakhunkova palata Ukraïni: Zvit vid 17 chervnya 2009 roku. Kiïv, 2009 // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu: http://old.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/1467965?cat_id=412

12. Programa rozvitku ta finansovoï pidtrimki zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva Pishchans'koï OTG na 2019-2021 roki»: zatverdzheno Rishennyam

sesiï Pishchans'koï sil's'koï radi vid 20 grudnya 2018 roku №17-9/ VII // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu:

<https://pishchanska.otg.dp.gov.ua/ua/diyalnist/byudzhet/cilovi-programi/programa-rozvitku-ta-finansovoyi-pidtrimki-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva>

13. Rozporyadzhennya KMU «Pro zatverdzhennya pereliku proektiv normativno-pravovikh aktiv, shcho pidlyagayut' rozroblennyu z metoyu realizatsiï Osnovnikh napryamiv priskorennya reformuvannya» vid 17 sichnya 2000 roku №30-r // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30-2000-%D1%80#Text>

14. Stetsenko A.A. Zarubizhnii dosvid realizatsiï derzhavnikh program u sferi zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu:

<http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Stetsenko.pdf>

15. Ukaz Prezidenta Ukraïni «Pro priskorennya reformuvannya zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva» vid 19 zhovtnya 1999 roku №1351/99 // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351/99#Text>

16. Furman R. S. Zhitlovo-komunal'ne gospodarstvo: zakordonnii i vitchiznyanii dosvid iogo reformuvannya ta rozvitku // [Elektronnii resurs]. – Rezhim dostupu: <http://intkonf.org/furman-rs-zhitlovokomunalne-gospodarstvo-zakordonniy-i-vitchiznyaniy-dosvid-yogo-reformuvannya-ta-rozvitku/>